

HÅLLBART NÄR DET ÄR ISKALLT

2014-12-16

Av: Vinnova

Delar av Gällivare och Kiruna ska flytta. I projektet Attract arbetar man för att det nya som växer fram ska bli hållbart, attraktivt och arbetet har redan burit frukt.

– Som en bieffekt av projektet finns nu världens nordligaste passivhus i Kiruna, säger projektledaren Maria Viklander.

Det pratas mycket om den snabba inflyttningen till våra storstäder. I Kiruna och Gällivare är utmaningen istället att flytta delar av städerna för att säkra den fortsatta gruvdriften. Om 20 år ska till exempel tre fjärdedelar av området Malmberget ha flyttat till Gällivare. Det är inga små projekt, men det skapar samtidigt unika möjligheter att utveckla städerna så att de blir attraktiva och hållbara för dem som bor där. Det är också den utmaning man tagit sig an i det stora och tvärvetenskapliga projektet Attract.

– Det unika med projektet är att vi tittar på små och medelstora städer med kallt klimat, säger projektledaren Maria Viklander.

Projektet har redan resulterat i en rad produkter. Till exempel har Luleå tekniska universitet tillsammans med företagen Tyréns och Sweco skapat ett arkitektoniskt flexibelt byggsystem med moduler som gör det billigare att bygga energisnåla hus. Ett system som HSB nu har för avsikt att använda när man planerar att bygga energieffektivt flerbostadshus i Gällivare.

Ska vi bygga hållbara och attraktiva städer i kallt klimat, måste vi också börja se snö och kyla som en resurs. För trots att vi har vintrar med snö i hela landet så planeras städer nästan bara för sommarmånaderna.

- I projektet ska man därför ta fram en vitplan för Gällivare kommun. Det är ett verktyg för att göra staden tryggare och tillgängligare vintertid och kan till exempel handla om att skapa vitstråk, det vill säga vägar där man kan åka skidor och spark.

Ett annat resultat av projektet är att man tagit fram ett beslutsstöd för snöhantering som kommunerna kan använda som ett verktyg vid upphandling av snöröjning och halkbekämpning.

En viktig motor i arbetet har varit att man sammanför så många olika aktörer. Det överför kunskap, men skapar också möten. En bieffekt av projektet är till exempel att NCC och Kiruna tillsammans med kunskap de fått från forskare i projektet bestämde sig för att bygga ett passivhus i Kiruna.

- Det är världens nordligaste och det ställer tuffare krav på teknik och konstruktion att få det att fungera i ett klimat där 40 minusgrader inte är så ovanligt och där medeltemperaturen i juli är tolv grader.

Samtidigt är vinsten större eftersom uppvärmningskostnaden för bostäder är högre i städer som Kiruna än i Ystad. Under två år kommer nu huset att utvärderas och faller allt väl ut kan det bli betydligt fler hus av den här sorten när det nya Kiruna ska byggas. Huset har dessutom fått gröna tak, det vill säga tak med växtlighet på. Det har många fördelar, inte minst för att dämpa effekterna av häftig nederbörd som vi lär få se mer av som en konsekvens av klimatiförändringar.

- Det ska bli väldigt spännande att se om växtligheten klarar sig på taket i Kiruna.

Vad som är en attraktiv stad avgör förstås av dem som bor där. Därför håller man nu på att sammanställa en stor rapport där man frågat närmare 3000 personer i de två kommunerna hur de vill att Gällivare och Kiruna ska se ut i framtiden. Viktigast för invånarna är samlade centrum som skapar möjlighet till möten, men också att det byggs fler och billigare bostäder. Rapporten visar också att invånarna vill se ett värdegrundsarbete för att alla ska känna sig välkomna. Det här är förstås kunskaper man nu tar med sig in i projektet.

Fakta

- **Projekt** Attract
- **Plats:** Gällivare och Kiruna
- **Funktion:** Bidra till att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer i områden med kallt klimat
- **Ansvarig:** Maria Viklander, projektledare
- **Projektid:** 2014-2016
- **Projektägare:** Luleå Tekniska Universitet. Parter: Abelko Innovation, BDX Företagen, Borö-Pannan, CIT Urban Water Management, Elgocell, Gällivare Energi, Gällivare kommun, HSB Norr Ekonomisk förening, Kiruna kommun, Lindbäcks bygg, LKAB, Metria, NCC, Plan B services, Sweco Architects, Tyréns, Tekniska Verken i Kiruna, Veg Tech samt Virtualis.